

FIȘA DISCIPLINEI

DISCIPLINA: LIMBA GREACĂ

Lect. dr. Aurel Lupu

Anul I de studiu

I. FINALITĂȚI

Cunoașterea și însușirea de către studenți a foneticii, morfologiei și a unor elemente de sintaxă ale limbii elene, instrumentul privilegiat al propovăduirii și răspândirii Creștinismului în primele sale secole, în vederea dobândirii accesului nemijlocit la textele Septuagintei, Noului Testament, cât și a abordării în original a scrierilor Sfinților Părinți (de limbă greacă) ai Bisericii.

II. OBIECTIVE SPECIFICE

Studenții vor dobândi cunoștințe privind:

- contextul istoric al apariției, răspândirii și importanței limbii elene;
- fonetica și grafia (atât clasice cât și bizantine: erasmică – reuchliniană);
- morfologia, cu precădere a dialectului atic, ce a servit ca fundament pentru dezvoltarea κοινή διάλεκτος ca limbă koiné și, în continuare, a elenei bizantine (practicată până astăzi în cultul oriental de expresie greacă).
- elementele definitorii ale variantei koiné a Noului Testament și limbii creștine a scrierilor Sfinților Părinți, cu diferențele specifice față de limba perioadei clasice.
- abordarea și însușirea problemelor de sintaxă (a cazurilor, a frazei);
- dobândirea unor cunoștințe absolut necesare privind evoluția limbii grecești de la origini în epoca creștinismului primar și, mai cu seamă, cea a apariției și dezvoltării marii literaturi patristice, până în epoca bizantină;
- însușirea unor noțiuni aplicate de compoziție și stilistică necesare abordării și din acest punct de vedere a operelor scriitorilor creștini, pentru a li se putea evidenția și valențele literare.

Prin modul de abordare se va urmări, de asemenea, pe lângă sporirea, la studenți, a interesului cognitiv, și crearea motivației pentru studierea aprofundată a textelor sacre, pentru însușirea afectivă a înaltului mesaj creștin de care sunt însuflețite.

III. MODALITĂȚI DE REALIZARE (TIPURI DE ACTIVITĂȚI)

Obiectivele menționate se vor realiza prin cursuri și seminarii sau cursuri practice, îmbinându-se expunerile teoretice cu explicații, exemplificări, comentarii, și exerciții practic-aplicative, cu participarea directă și efectivă a studenților în flexiuni, analize, traduceri și interpretări de forme, sintagme și texte, precum și în retroversiuni;

Textele aplicațiilor practice vor fi textele biblice, documente și acte ale Bisericii, texte reprezentative din Sfinții Părinți și din Scriitorii Bisericești.

IV. FORME DE EVALUARE:

1. Evaluare permanentă, în cadrul și pe baza activității practice săptămânale a fiecărui student;
2. Evaluare periodică pe bază de colocviu și teste, semestrial ;
3. În perspectiva mobilității studenților de la o facultate la alta, pentru a permite echivalarea rezultatelor obținute, evaluarea se va face **numai pe bază de note, de la 1 la 10.**

V. TEMATICA PROGRAMEI (LIMBA GREACĂ):

1. **Introducere** în studiul limbii elene; perioadele evoluției limbii; indo-europeana comună (IE), protogreaca, greaca miceniană, dialectele limbii clasice, greaca κοινή, greaca medie sau bizantină; neogreaca.
2. **Grafie:** alfabetul grec, originea și evoluția lui; semne diacritice specifice; punctuația; **pronunție** (erasmică/reuchliniană).
3. **Elemente de fonetică:** vocale, consoane, diftongi; silaba, reguli de silabație; accentele (tonic/dinamic), regula accentului.
4. Cuvântul gramatical: morfemele (radical, afixe, vocală tematică, desinențe); cuvântul fonetic: inițiala și finala cuvântului, consoanele mobile.
5. Fenomene fonetice: vocalice (eliziunea, afereza, hiatul, crasa, sinereza, diereza, metateza cantității, lungirea compensatorie, scurtarea/legea lui Osthoff, contragerile) și consonantice (asimilarea, disimilarea, epenteza, metateza, evoluția spirantelor). Apofonia calitativă și cantitativă.
6. **Morfologia** - Părțile de vorbire: privire comparativă (interdisciplinară: cu latina și limbile moderne);
7. **Articolul**, flexiunea lui.
8. **Substantivul:** clase de substantive grecești, categoriile gramaticale ale substantivului și morfemele semnificante ale acestora. Principiile și etapele flexiunii substantivului grec.
9. Exerciții applicative:

- flexiunea substantivelor de „declinarea” I (temele în -α-, -η-), declinarea contraselor;
 - flexiunea substantivelor de decl. a II-a (în -o-), contrase, decl. atică;
 - flexiunea substantivelor de decl. a III-a (consoană, alte vocale, diftong).
- 10. Adjectivul** – statutul adjectivului ca parte de vorbire, categoriile gramaticale ale adjectivului și morfemele semnificante ale acestora, clase de adjective grecești. Principiile și etapele flexiunii adjectivului grec, gradele de comparație și flexiunea gradelor de comparație.
 - 11. Exerciții aplicative de flexiune, analiză și traducere.** Adjectivele cu flexiune cazuală și graduală anomală (neregulată); - Modalități de traducere.
 - 12. Pronumele grecești:** clase pronominale în limba greacă - personal, personal reflexiv, posesiv, demonstrativ, relativ, interogativ, nedefinit, de reciprocitate. Structură și semnificația diferitelor pronominale. Principiile flexiunii pronomelor. Exerciții de flexiune, analiză și traducere a structurilor cazuale ale pronomelor.
 - 13. Numeralul:** cardinal, ordinal, adverbial, multiplicativ, distributiv, substantive derivate, fracțiunea; notarea cifrelor și numerelor. Numerele morfologic bivalente.
 - 14. Numere flexionabile.**
 - 15. Adverbul:** structură; clasificare semantică: de loc, timp, mod, negație, interogativ; gradele de comparație.
 - 16. Interjecția** – statutul interjecției și „semantismul” acesteia. Interjecții uzuale în limba greacă.
 - 17. Prepoziția** – rolul acesteia la nivel morfologic (morfem cazual extern sau suplimentar), principalele prepoziții grecești – cazurile prepoziționale, semnificațiile diferitelor prepoziții asociate diferitelor forme cazuale;
 - 18. Conjunția** – rol și clasificare. Exemple și explicații.
 - 19. Verbul:** clasificarea verbelor din punct de vedere morfologic, categorii gramaticale specifice verbului (mod, diateză, aspect/timp, persoană, număr); Structura morfologică a verbului corespunzătoare categoriilor logico-gramaticale: morfemele categoriale și rolul acestora (radical, afixe, temă verbală, t. temporală, desinențe, augment, reduplicare;- ca elemente operaționale în flexiune – Principiile și etapele flexiunii verbului, exemplificări.
 - 20. Exerciții aplicative:**
 - 21. Conjugarea verbului tematic (în -ω-):**
 - tema prezentului cu formele derivate (prezent, imperfect);
 - aoristul (1 sigmatic/asigmatic, 2 tematic/atematic, capatic, aoristul pasiv);
 - viitorul (1 sigmatic, 2 asigmatic, atic, doric);
 - perfectul (1 slab, 2 tare, tip οἶδα);

- mai mult ca perfectul; viitorul II;
- adjectivele verbale.
- 22. Verbele contrase** (în -αω-, -εω-, -οω-).
- 23. Conjugarea verbului atematic** (în -μι):
- conjugarea verbului „a fi”
- teme radicale φημι
- teme cu reduplicare de prezent διδωμι
- teme cu radical lărgit δεικνυμι

BIBLIOGRAFIE ORIENTATIVĂ

1. *Novum Testamentum Graece et Latine*, Nestle-Aland, United Bible Societies, London, 1963
2. *Septuaginta. Id est vetus testamentum graece iuxta LXX interpretes edidit Alfred Rahlfs*, Deutsche Bibelgesellschaft, 1979.
3. ABEL P.F. des Frères Prêcheurs, *Grammaire du Grec Biblique*, Paris, Librairie Lecoffre, 1927.
4. ALLARD J. - FEUILLATRE E., *Grammaire Grecque*, Paris, Librairie Hachette, 1972.
5. BALMUȘ C. - GRAUR AL., *Gramatica limbii grecești*, Editura Autorilor Asociați, 1935.
6. CARREZ M. și MOREL Fr. - *Dicționar grec-român al Noului Testament*, ed. Societatea Biblică Interconfesională din România, București, 1999, trad. Gheorghe BADEA.
7. CHANTRAINE P., *Morfologie historique du grec*, Paris, 1947.
8. CHASSANG A., *Nouvelle Grammaire Grecque*, Paris, Garnier, 1889.
9. COOK B.F., *Greek Inscriptions*, London, British Museum Press, 1990.
10. DUHOUX, Y., *Introduction aux dialects grecs anciens*, Louvain-la-neuve, Ed. Cabay, 1983.
11. IONESCU Vasile, STEFĂNESCU N., *Antologie din literatura patristică greacă a primelor secole*. Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1960, p. 40-44; 54-60; 60-71.
12. KOCH E., *Grammaire Grecque*, Paris, Armand Colin, 1887.
13. KOENIG I., *Gramatica limbii eline*, București, 1935.
14. LEJEUNE M., *Traité de phonétique grecque*, Paris, 1947.
15. MARINESCU - HIMU M., VANȚ F., *Manual de limba elină*. Litografia și tipografia Învățământului, București, 1958.
16. MEILLET A., *Aperçu d'une histoire de la langue grecque*. Paris, 1936.
17. MIGNE, J. P. *Patrologie Cursus Completus (Series Graeca)*, Paris, 1844-1866.
18. MOUNCE D. William, *Basics of Biblical Greek*, Zondervan, Michigan, U.S.A.

19. POP O., *Limba Greacă veche*, Ed. Antet, București, 2002.
20. RIEMANN O. - GOELZER H., *Grammaire Grecque*, Paris, Armand Colin, 1930.
21. ROERSCH L. - THOMAS P. - HOMBERT J., *Elements de Grammaire Grecque*, Wetteren, Editions <Cultura>, 1960.
22. SIMENSKY Th., *Gramatica Limbii grecești*, București, 1953.
23. ȘTEF A.F., *Manual de limba greacă veche*, București, Humanitas, 1996.
24. ȘTEFĂNESCU N.I., *Sintaxa greacă...urmată de morfologie*, București, Tiparul Universitar, 1937.
25. TERRACINA F., *Verbi Greci*, Garzanti Editore, 1994.
26. TIPEI, F. John, *Limba greacă a Noului Testament*, Editura Cartea Creștină, Oradea, 1994.

Anul II de studiu

I. OBIECTIVE GENERALE:

Programa pentru cel de-al II-lea an de studii universitare are în vedere:

- consolidarea cunoștințelor, abilităților și competențelor deja dobândite privitoare la fonetică, vocabular, morfologie și sintaxă greacă, și îmbogățirea acestora cu noi elemente, necesare abordării, parcurgerii și traducerii adecvate a textului grecesc de nivel mediu.

- sporirea capacității de analiză lexico-semantică, respectiv, gramaticală a diferite structuri lexicale, morfologice și sintactice specifice limbii grecești „clasice” și „creștine” și de decriptare a semnificațiilor și nuanțelor pe care le implică acestea.

- **însușirea de noi cunoștințe privind sintaxa frazei grecești; particularități privind sintaxa frazei grecești în textele creștine.**

- însușirea principiilor metodologice și formarea deprinderilor de analiză, interpretare, traducere și comentare filologică a acestora.

- Abilitarea studenților în traducerea de texte reprezentative din literatura creștină cu un **grad moderat de dificultate** prin coroborarea perspectivei filologice cu cea teologică.

II. OBIECTIVE SPECIFICE:

- Transmiterea de **noi cunoștințe** de vocabular creștin - tehnic, instituțional-ecclesiastic (canonic, liturgic), biblic și patristic de limbă greacă.

- Explicarea de noțiuni și concepte teologice de origine greacă.

- Actualizarea cunoștințelor și consolidarea deprinderilor de flexiune și analiză a cuvântului grec sub raport semantic, morfologic și sintactic;

- Consolidarea și **aprofundarea cunoștințelor de sintaxa propoziției grecești**, vizând cunoașterea și recunoașterea diverselor valori morfologice, a relațiilor,

funcțiilor și subfuncțiilor sintactice ale formelor gramaticale la nivelul propoziției și transpunerea lor în limba română

- Consolidarea, îmbogățirea și **aprofundarea, cunoștințelor de sintaxa frazei grecești**, vizând cunoașterea și recunoașterea diverselor tipuri, specii și subspecii de enunțuri („propoziții”), a valorilor și a raporturilor dintre acestea, a structurilor specifice, precum și modalităților de transpunere a lor în limba română

- Sporirea capacității de operare cu elementele structurale specifice diferitelor tipuri de propoziții, de sesizare a intercorelărilor sintactice și logice dintre acestea și de redare a lor în limba română

- Dobândirea de cunoștințe **minimale** de Topică și Stilistică (necesare interpretării și traducerii corecte a unui text)

III. TIPURI DE ACTIVITĂȚI:

Obiectivele menționate se vor realiza prin cursuri, seminarii sau cursuri practice, îmbinându-se expunerile teoretice cu explicații, exemplificări, comentarii, și exerciții practic-aplicative, cu participarea directă și efectivă a studenților în flexiuni, analize, traduceri și interpretări de forme, sintagme și texte, precum și în retroversiuni;

Textele aplicațiilor practice vor fi textele biblice, documente și acte ale Bisericii, texte reprezentative din Sfinții Părinți și din Scriitorii Bisericești .

IV. FORME DE EVALUARE:

1. Evaluare permanentă, în cadrul și pe baza activității practice săptămânale a fiecărui student;
2. Evaluare periodică pe bază de colocviu și teste, semestrial ;
3. În perspectiva mobilității studenților de la o facultate la alta, pentru a permite echivalarea rezultatelor obținute, evaluarea se va face **numai pe bază de note, de la 1 la 10.**

V. TEMATICA

1. **Sintaxa cazurilor:** situația cazurilor în indo-europeana comună; sincretismul cazurilor în greacă (și latină), valorile inițiale ale cazurilor și preluarea acestora de formele cazuale grecești rezultate în urma acestui fenomen (situația clasică a locativului, instrumentalului și separativului); rolul prepozițiilor în semnificarea valorilor cazuale.
2. **Nominativul:** cazul dominant (la subiect, apozitie ori alt determinant acordat al subiectului - atribut ori nume predicativ; Nom. denominativ, exclamativ, al adresării; acordul subiect-predicat (al numelui predicativ, acordul atic); atracția (prolepsa) subiectului subordonatei în regentă.
3. **Vocativul:** caz relicvă, al interpelării.

- 4. Locativul:** reminiscență I.E. neproductivă; forme adverbializate - cf. latina.
- 5. Genitivul:** valori:
- Genitivul propriu-zis (I.E.), exprimând apartenența, posesia, ca: partitiv, subiectiv/obiectiv, posesiv și al apartenenței, al calității (materie, valoare, preț, măsură, vârstă);
 - Genitivul ablativ (separativ I.E.) ca: separativ, privativ, al originii, inițierii și întreruperii, al cauzei, al comparației;
 - Genitivul locativ (I.E.), mai ales în forme adverbializate, devenit neproductiv, la fel ca în latină.
- 6. Dativul** valori morfologice și funcții sintactice:
- Dativul propriu-zis (I.E.): caz al atribuirii, al destinației, al interesului, posesiv, de agent, etic/expletiv, *iudicantis*;
 - Dativul locativ, cu valori preluate de la locativul I.E., în spațiu și timp;
 - Dativul instrumental, cu valoare preluată de la instrumentalul I.E.: sociativ/comitativ, instrumental, modal, al cauzei, măsurii ori diferenței, dativ după verbele prefixate;
- 7. Acuzativul** și vechile sale valori, indicând obiectul, suprafața ori ținta acțiunii: Acuzativul complement direct, intern, de relație (și dublul acuzativ), al extensiunii în timp și spațiu, adverbial.
- 8. Complementul circumstanțial de loc** (corespondent întrebărilor: unde, încotro, de unde, pe unde, până unde).
- 9. Complementul circumstanțial de timp** (pentru întrebările: când, de când, până când, cât timp).
- 10. Sintaxa frazei (parataxă și alte tipuri de coordonare, hipotaxa):**
- Structurile participiale și valorile acestora;
 - Fraza prin coordonare; tipuri de propoziții: principale, secundare; tipuri de coordonare.
 - Fraza prin subordonare:
 - Subordonate - complete - cu $\sigma\tau\iota$, $\omega\varsigma$, $\sigma\pi\omega\varsigma$
 - infinitivale
 - interogative indirecte
 - circumstanțiale- de timp, comparative, cauzale, condiționale, finale, consecutive, concesive;
 - relative
 - Stilul direct, stilul indirect, stilul indirect-liber

NOTA: La fiecare curs practic sau seminar teoria va fi dublată de activități de analiză, traducere și comentare **de texte creștine**, selectarea acestora în funcție de nivelul de pregătire al studenților, de interesul acestora și de interdisciplinaritatea

întregului proces de învățământ, revenind cadrelor didactice din fiecare facultate în parte.

BIBLIOGRAFIE ORIENTATIVĂ

1. *Novum Testamentum Graece et Latine*, Nestle-Aland, United Bible Societies, London, 1963
2. *Septuaginta. Id est vetus testamentum graece iuxta LXX interpretes edidit Alfred Rahlfs*, Deutsche Bibelgesellschaft, 1979.
3. ABEL P.F. des Frères Prêcheurs, *Grammaire du Grec Biblique*, Paris, Librairie Lecoffre, 1927.
4. ALLARD J. - FEUILLATRE E., *Grammaire Grecque*, Paris, Librairie Hachette, 1972.
5. BALMUȘ C. - GRAUR AL., *Gramatica limbii grecești*, Editura Autorilor Asociați, 1935.
6. CARREZ M. și MOREL Fr. - *Dicționar grec-român al Noului Testament*, ed. Societatea Biblică Interconfesională din România, București, 1999, trad. Gheorghe BADEA.
7. CHANTRAINE P., *Morfologie historique du grec*, Paris, 1947.
8. CHASSANG A., *Nouvelle Grammaire Grecque*, Paris, Garnier, 1889.
9. COOK B.F., *Greek Inscriptions*, London, British Museum Press, 1990.
10. DUHOUX, Y., *Introduction aux dialects grecs anciens*, Louvain-la-neuve, Ed. Cabay, 1983.
11. IONESCU Vasile, STEFĂNESCU N., *Antologie din literatura patristică greacă a primelor secole*. Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1960, p. 40-44; 54-60; 60-71.
12. KOCH E., *Grammaire Grecque*, Paris, Armand Colin, 1887.
13. KOENIG I., *Gramatica limbii eline*, București, 1935.
14. LEJEUNE M., *Traité de phonétique grecque*, Paris, 1947.
15. MARINESCU - HIMU M., VANȚ F., *Manual de limba elină*. Litografia și tipografia Învățământului, București, 1958.
16. MEILLET A., *Aperçu d'une histoire de la langue grecque*. Paris, 1936.
17. MIGNE, J. P. *Patrologie Cursus Completus (Series Graeca)*, Paris, 1844-1866.
18. MOUNCE D. William, *Basics of Biblical Greek*, Zondervan, Michigan, U.S.A.
19. POP O., *Limba Greacă veche*, Ed. Antet, București, 2002.
20. RIEMANN O. - GOELZER H., *Grammaire Grecque*, Paris, Armand Colin, 1930.
21. ROERSCH L. - THOMAS P. - HOMBERT J., *Elements de Grammaire Grecque*, Wetteren,
22. Editions <Cultura>, 1960.

23. SIMENSKY Th., *Gramatica Limbii grecești*, București, 1953.
24. ȘTEF A.F., *Manual de limba greacă veche*, București, Humanitas, 1996.
25. ȘTEFĂNESCU N.I., *Sintaxa greacă...urmată de morfologie*, București, Tiparul Universitar, 1937.
26. TERRACINA F., *Verbi Greci*, Garzanti Editore, 1994.
27. TIPEI, F. John, *Limba greacă a Noului Testament*, Editura Cartea Creștină, Oradea, 1994.